

Symulacja rozprawy, w trakcie której przeprowadzona jest mediacja.

(uczniowie i uczennice klas VI - VIII szkół podstawowych oraz wszystkich klas ponadpodstawowych)

Scenariusz warto przekazać nauczycielowi przed planowanym terminem przeprowadzenia symulacji, by przydzielić rolę i umożliwić uczniom przygotowanie się do rozprawy i mediacji.

Można zwrócić się do nauczyciela, by w ramach przygotowań przekazał uczniom podstawowe informacje dotyczące mediacji. Poniżej propozycja takich informacji.

Przed rozpoczęciem symulacji rozprawy warto uprzedzić uczniów, że w jej trakcie zostanie przeprowadzona mediacja, można zaprezentować w kilku słowach na czym polega mediacja, jakie są jej zasady, krótko jakie korzyści wynikają z zakończenia sprawy w drodze ugody. Wystąpienie to może być zastąpione rozmową, w której poprzez zadane pytania przez prowadzącego sędziego, uzupełnione lub sprostowane zostaną odpowiedzi uczestników spotkania.

Propozycja zagadnień do przedstawienia na wstępie

Jaki jest cel mediacji?

Celem mediacji jest wypracowanie rozwiązania satysfakcjonującego strony konfliktu. Nie rozstrzygamy o tym, kto ma rację, ale dążymy do zakończenia sporu. Stronom nie narzuca się sposobu rozwiązania sporu, to one same je wypracowują.

Mediacja w sprawach cywilnych to droga doprowadzenia do ugodowego, satysfakcjonującego strony rozwiązania sporu na drodze dobrowolnych negocjacji prowadzonych przy udziale trzeciej osoby, neutralnego i bezstronnego mediatora, który wspiera przebieg

negocjacji, łagodzi powstające napięcia i pomaga w dojściu do porozumienia.

Mediacja w sprawach karnych ma na celu naprawienie wyrządzonych przestępstwem szkód materialnych i moralnych, pozwala pokrzywdzonemu na wyrażenie jego emocji, oczekiwań, i potrzeb. Sprawcy pozwala przejąć odpowiedzialność za skutki przestępstwa oraz podjąć związane z nią działania. Sprzyja trwałemu zakończeniu konfliktu lub jego załagodzeniu.

Jakie są zasady mediacji?

1. **Dobrowolność** - to strony decydują, czy chcą wziąć udział w mediacji. Zgoda może być cofnięta na każdym etapie trwania mediacji przez każdą ze stron. Wobec uczestników postępowania mediacyjnego nie może być stosowana jakakolwiek forma presji czy nacisku odnośnie udziału w mediacji.
2. **Bezstronność** - strony mediacji mają równe prawa i powinny być traktowane jednakowo.
3. **Poufność** - przebieg postępowania mediacyjnego objęty jest tajemnicą.
4. **Neutralność** - mediator nie może narzucać stronom własnych propozycji rozwiązań sporu, porozumienie jest wypracowywane przez same strony. Jedynie na zgodny wniosek stron mediator może wskazać sposoby rozwiązania sporu, które nie są dla stron wiążące. Mediatorowi nie wolno czerpać żadnych korzyści z tego, co jest przedmiotem negocjacji pomiędzy uczestnikami ani też z faktu, sposobu, lub formy zawarcia ugody.
5. **Akceptowalność** - strony muszą zaakceptować osobę mediatora i jego pomoc w dochodzeniu do porozumienia. Mogą również na początku mediacji uzgodnić z mediatorem reguły mediacji, których następnie w toku mediacji powinny przestrzegać.

Po wstępie rozpocznie się rozprawa, przed którą, lub w której trakcie sędzia prowadzący może zwrócić uwagę uczniom na to, że poza świadkami, na rozprawie przeprowadza się inne dowody (np. z dokumentów takich jak paragony, kalkulacje naprawy, dowód z opinii biegłego), i przy tej okazji wyjaśnić zasadę kontradykcyjności.

W trakcie rozprawy, po przesłuchaniu stron i świadków, można skierować strony do mediacji. Można mediację przeprowadzić wcześniej, jednak przeprowadzenie postępowania dowodowego pozwoli uczniom na zapoznanie się z zasadami zachowania przed sądem, z pouczeniami udzielanymi przez sąd, a także w naturalny sposób wykaże zalety mediacji, której wybór uwalnia strony od konieczności toczenia sporu i wykazywania racji przed sądem.

Scenariusz

W symulacji rozprawy i mediacji aktywny udział będą brały:

1. Powód – Gawęł
2. Pozwany – Paweł
3. Świadek Anna (na wniosek powoda)
4. Świadek Katarzyna (na wniosek pozwanego)
5. Adwokat Julia – pełnomocniczka powoda
6. Radca prawny Jan – pełnomocnik pozwanego
7. Mediator/Mediatorka
8. ewentualnie dwóch sędziów przybocznych, których rolą będzie zadawanie pytań, a w braku ugody, wydanie wyroku łącznie z sędzią przewodniczącym - *(rola sędziego przewodniczącego także może być powierzona uczniowi. Dla sprawnego przebiegu rozprawy z udziałem ucznia jako sędziego przewodniczącego, warto dodatkowo przygotować informację z planem takiej rozprawy, a w trakcie rozprawy, w razie potrzeby, wspierać go radą lub podpowiedzią).*

Stan faktyczny

Gaweł pozwał Pawła o 1650 zł odszkodowania za szkody poniesione w wyniku zalania jego mieszkania przez Pawła. Do zalania doszło ponieważ Paweł, przygotowując obiad, odkręcił wodę w kuchni swojego mieszkania na pierwszym piętrze, by opłukać warzywa. W tym czasie, jego sąsiad Gaweł w swoim mieszkaniu na parterze włączył bardzo głośno muzykę z odtwarzacza, przygrywając do niej jednocześnie na basowej gitarze podłączonej do wzmacniacza (pieca). Taka sytuacja nie była rzadkością. Gaweł od roku kilka razy w tygodniu urządzał podobne koncerty. Paweł wielokrotnie zwracał się do Gawła, by ten słuchał muzyki ciszej. Sugerował, by korzystał z słuchawek i rozważył wyciszenie ścian mieszkania. Bezskutecznie. Również tym razem, wściekły, wybiegł z mieszkania, by uciszyć sąsiada. Zatrzasnął za sobą drzwi, pozostawiając odkręconą wodę. Zapomniał klucza. Gaweł nie otworzył Pawłowi, podgłośnił za to muzykę. W tym momencie Paweł, już załamany, zorientował się, że nie może dostać się do mieszkania. Nawoływał Gawła, by ten pomógł mu wyważyć drzwi, rozwiercić zamek, zrobić cokolwiek, by dostać się do środka. Krzyczał, że w jego mieszkaniu leje się woda i może zalać również mieszkanie Gawła. Ten jednak nie otworzył i nie pomógł sąsiadowi. Paweł miał przy sobie telefon, więc wezwał ślusarza. Ślusarz przyjechał, ale dopiero po godzinie, w tej samej chwili, w której Gaweł wyłączył muzykę i w pośpiechu wybiegł ze swojego mieszkania, kierując się na piętro. Zorientował się bowiem, że w jego gabinecie z sufitu sączy się woda. Pod kuchnią Pawła znajduje się gabinet Gawła, w którym, poza meblami, które nie uległy zniszczeniu, był także laptop, tablet i telefon komórkowy oraz książki.

W trakcie postępowania sąd skierował strony do mediacji.

Powód – Gaweł

Jako powód domagasz się zapłaty odszkodowania od Pawła, ponieważ Paweł zalał Ci mieszkanie.

Przedmiotem sporu jest kwota 1650 zł, której dochodzisz za:

- laptop, którego wartość oceniasz na 1 000 zł, był używany, ale w bardzo dobrym stanie,
- nowy tablet, który kosztował 500 zł,
- kilkuletni telefon komórkowy, którego wartość oceniasz na 150 zł.

Wskazujesz, że zamoczeniu uległo wiele wartościowych dla Ciebie książek. Kiedy wyschły, okazało się, że kartki są wygniecione, a liczne dedykacje od autorów, rozmazane.

W procesie reprezentuje Cię adwokatka - Julia, wspólnie przygotujecie stanowisko w sprawie. Zostaniesz przesłuchany i podczas przesłuchania postaraj się przedstawić swoją sytuację – zniszczone i uszkodzone rzeczy. Na pewno zostaną zadane pytania dotyczące Twojego wcześniejszego zachowania oraz tego, dlaczego nie odpowiedziałeś na prośby sąsiada o pomoc w otwarciu zatrzaśniętych drzwi – zastanów się jak możesz to wytłumaczyć.

Pozwany - Paweł

Zostałeś pozwany przez Gawła. Oznacza to, że Gaweł domaga się abyś zapłacił mu 1650 zł ponieważ zalałeś mu mieszkanie. Zniszczeniu uległy niektóre rzeczy. Przyznajesz, że zalanie miało miejsce, jednak wskazujesz na wielokrotne, bezskuteczne prośby kierowane do Gawła o cichsze słuchanie muzyki. Jesteś pisarzem, pracujesz w domu. Potrzebujesz skupienia. Masz zbiór ulubionych książek, który jest dla Ciebie bardzo cenny.

Wnosisz o oddalenie powództwa w całości, ponieważ zostałeś sprowokowany do opuszczenia mieszkania w gniewie, zwracałeś się o pomoc do sąsiada przy otwarciu drzwi, kwestionujesz wartość rzeczy, w tym to, że zalane książki były cenne. Podczas przesłuchania będziesz starał się przedstawić swoją wersję wydarzeń. Ogólnie czujesz się pokrzywdzony, bo Gaweł swoim zachowaniem uprzykrzał Ci życie, a na Twoje uwagi nie reagował.

W procesie masz pełnomocnika radcę prawnego – Jana, wspólnie przygotujecie linię obrony.

Świadek - Anna

Zostałaś powołana na świadka na wniosek powoda – Gawła. Sąd będzie Cię pytał o wiek, czym się zajmujesz, gdzie mieszkasz (miejscowość) i czy jesteś spokrewniona lub spowinowana z powodem lub pozwanym. Przygotuj wcześniej odpowiedzi na te pytania. Mieszkasz w tej samej kamienicy co Paweł i Gaweł. Wiesz o tym, że Paweł zalał mieszkanie Gawła – byłaś tam zaraz po zalaniu i widziałaś, że zniszczone były laptop i tablet. Nie widziałaś zniszczonego telefonu, poza tym pamiętasz, że Gaweł mówił Ci, że musi wymienić telefon bo jest stary i już nie działa. Wiesz również, że Gaweł uprzykrza życie wszystkim w kamienicy.

Świadek - Katarzyna

Zostałaś powołana na świadka na wniosek pozwanego – Pawła. Sąd będzie Cię pytał o wiek, czym się zajmujesz, gdzie mieszkasz (miejscowość) i czy jesteś spokrewniona lub spowinowana z powodem lub pozwanym. Przygotuj wcześniej odpowiedzi na te pytania.

Mieszkasz w tej samej kamienicy co Paweł i Gaweł. Wiesz o tym, że Paweł zalał mieszkanie Gawła – byłaś tam zaraz po zalaniu i widziałaś, że coś było zniszczone, ale nie wiesz dokładnie co.

Wiesz również, że Gaweł uprzykrza życie wszystkim w kamienicy przez słuchanie głośnej muzyki. Wszyscy w kamienicy mieli go dosyć. Jego zachowanie przeszkadzało mieszkańcom – nie tylko Pawłowi. Widziałaś jak Paweł prosił Gawła, żeby się uspokoił, jednak Gaweł powiedział mu, że może robić co chce.

Adwokatka - Julia

Jesteś pełnomocniczką powoda. Twoim zadaniem jest reprezentowanie go w sądzie, co oznacza, że na początku rozprawy mówisz czego powód się domaga i dlaczego.

Podczas przesłuchania świadków i stron zadajesz pytania dotyczące tego co się stało, co zostało zniszczone, ile kosztowało.

Po przesłuchaniu podsumowujesz stanowisko powoda w krótkim wystąpieniu, które ma przekonać sąd żeby uwzględnił żądanie powoda.

Radca prawny - Jan

W procesie reprezentujesz pozwanego, co oznacza, że na początku rozprawy zwracasz się do sądu, by nie uwzględnił żądania powoda i dlaczego.

Podczas przesłuchania świadków zadajesz pytania dotyczące tego, co się stało i dlaczego do tego doszło. Zadajesz pytania o to, co takiego dokładnie robił Gawęł, oraz o to, czy Paweł prosił Gawęła o spokój i jaka była reakcja na tę prośbę. Podkreślasz, że Paweł zwracał się o pomoc do sąsiada przy otwarciu drzwi oraz, że nie zalał mu mieszkania celowo. Nie zgadzacie się z wysokością żadanego odszkodowania, kwestionujecie wartość rzeczy, w tym to, że zalane książki były cenne.

Po przesłuchaniu podsumowujesz stanowisko pozwanego w krótkim wystąpieniu, które ma przekonać sąd żeby nie uwzględnił żądania powoda, ewentualnie zasądził odszkodowanie w niższej wysokości.

Mediator/Mediatorka

Starasz się doprowadzić do ugody między Pawłem i Gawęłem. W tym celu tłumaczysz na czym polega mediacja.

1. jest dobrowolna – obie strony muszą się na nią zgodzić,
2. jest poufna – to co zostanie powiedziane nie może później zostać wykorzystane np. w sądzie,
3. jest bezstronna – mediator nie działa na korzyść żadnej strony,
4. ma charakter nieformalny – nie ma sztywno określonych reguł, które mówią co można, a czego nie można,
5. strony same wypracowują porozumienie, ale to porozumienie jest ważne i skuteczne i po tym jak zostanie zaakceptowane przez sąd, może być przymusowo egzekwowane,
6. prowadzona jest w atmosferze bezpieczeństwa.

Twoją rolą jest zbudowanie atmosfery szacunku i poczucia bezpieczeństwa.

W praktyce w pierwszym etapie pozwalasz każdej stronie powiedzieć o co jej zdaniem chodzi w sporze, jakie widzi problemy do rozwiązania.

Następnie starasz się podsumować te stanowiska – co jest osiłą sporu, dlaczego powstał konflikt i czego oczekuje jedna strona oraz druga.

Następnie pytasz strony czego oczekują od siebie. Jakie widzą rozwiązania sporu.

Jeśli nastąpi porozumienie – informujesz, że powinno zostać spisane.

Pamiętaj, że Twoją rolą jest pomoc stronom w tym, aby to one rozwiązały konflikt i doszły do porozumienia.

Po zakończeniu rozprawy warto umożliwić swobodne wypowiedzenie się "publiczności" i "aktorom" co do przebiegu rozprawy i mediacji, prosząc, by nie oceniano wystąpień, ale podzielono się wrażeniami. Zapytać, dlaczego zdaniem publiczności osiągnięto porozumienie/nie osiągnięto porozumienia. Można zwrócić się o wskazanie zalet mediacji jako alternatywnej metody rozwiązywania sporu.

Jako zakończenie, prowadzący sędzia w podsumowaniu powtórzyć może zalety mediacji wymienione przez uczestników spotkania oraz uzupełnić to zestawienie, o te istotne, na które uczniowie nie zwrócili uwagi.

Zbiór podstawowych zalet mediacji

- mediacja zapewnia stronom możliwość decydowania o jej ostatecznym wyniku (tzn. mogą zakończyć spór ugodą, objąć ugodą część spornych kwestii, zakończyć w każdej chwili mediację bez zawarcia ugody),
- mediacja, inaczej niż postępowanie sądowe, pozwala często na usunięcie na trwałe konfliktu, sporu,
- mediacja daje szanse wypracowania rozwiązania sporu, konfliktu w sposób akceptowany przez obie strony, dostosowanego do ich indywidualnych potrzeb i oczekiwań,
- mediacja zapewnia równorzędną pozycję dla wszystkich stron konfliktu lub sporu,
- mediacja przyczynia się do skrócenia okresu trwania postępowania sądowego,
- mediacja przyczynia się do zmniejszenia kosztów związanych z postępowaniem sądowym,

- mediacja pozwala na uniknięcie przymusowej egzekucji obowiązku, bowiem wzmacnia poczucie odpowiedzialności za obowiązek określony we wspólnie wypracowanym porozumieniu,
- mediacja, w aspekcie społecznym, wpływa na kształtowanie właściwych relacji międzyludzkich,
- mediacja, w aspekcie psychologicznym, pozwala spojrzeć na spór także z perspektywy drugiej strony i na przemyślenie jego istoty z punktu widzenia przeciwnika,
- mediacja, daje możliwość opowiedzenia o swoich krzywdach, doznany poczuciu niesprawiedliwości, zaspokaja potrzebę wysłuchania.

